

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Teze bakalářské práce

**Problematika vybírání místních poplatků u vybraného
územně samosprávného celku**

© ČZU v Praze

Problematika vybírání místních poplatků u vybraného územně samosprávného celku

Souhrn

Cílem této bakalářské práce je navrhnout doporučení a opatření vedoucí k zefektivnění hospodaření obce Nová Paka v souvislosti s vybíráním místních poplatků. Práce je členěna na dvě na sebe navazující části, a to část teoretickou a část praktickou.

K naplnění cíle a objasnění zkoumané problematiky je nejprve v teoretické části charakterizována územní samospráva, obce i kraje, jejich orgány a působnost. Je popsán rozpočet, rozpočtová skladba, rozpočtový proces, příjmy a výdaje místních rozpočtů a jednotlivé druhy místních poplatků, které mohou územně samosprávné celky vybírat.

Ve vlastní praktické části práce je zkoumán vývoj příjmů z místních poplatků plynoucích do rozpočtu obce Nová Paka ve sledovaném časovém období. S ohledem na skutečnost, že byl v obci zrušen místní poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů se práce dále zaměřuje na vývoj produkce odpadu v obci Nová Paka v letech 2006 až 2016. Je propočítána předpokládaná výše příjmů do obecního rozpočtu ze zrušených místních poplatků pro rok 2016. Součástí praktické části práce je anketa pro občany Nové Paky, která je zaměřena na problematiku místních poplatků, znalostech občanů o výši obecního rozpočtu a spokojenost s občanskou vybaveností v obci. V závěru práce jsou navržena opatření, která vedou k zefektivnění hospodaření obce Nová Paka v souvislosti s vybíráním místních poplatků.

Klíčová slova: hospodaření, kraj, místní poplatek, obec, příjmy, rozpočet, výdaje

1 Úvod

Společný evropský rámec zaručující obcím právo na samosprávu vytváří Evropská charta místní samosprávy. Je významným smluvním dokumentem Rady Evropy. Byla přijata ve Štrasburku v říjnu 1985 a platnosti nabyla dne 1. září 1988. V České republice vstoupila Evropská charta místní samosprávy v platnost dne 1. září 1999. Charta klade důraz na právo občanů podílet se na správě věcí veřejných a uvádí, že místní společenství tvoří základ demokratického zřízení.¹

Právní zakotvení územní samosprávy v České republice nalezneme v Ústavě České republiky. Obce jsou základními územními samosprávnými celky a jsou vždy součástí vyššího územně samosprávného celku, jímž je kraj.

Postavení obcí je upraveno zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů. Jak je uvedeno v § 2 výše zmíněného zákona je obec veřejnoprávní korporací, má vlastní majetek, v právních vztazích vystupuje svým jménem a nese plnou zodpovědnost, která z těchto právních vztahů vyplývá. Obec dbá o rozvoj svého území, o potřeby svých občanů a při své činnosti chrání veřejný zájem.

Obce mohou dle zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů vybírat místní poplatky (daně). Jejich taxativní výčet nalezneme v § 1 uvedeného zákona. Místní poplatky mají fakultativní charakter a jejich zavedení je plně v kompetenci obce. Obec zavádí místní poplatky na svém území vydáním obecně závazné vyhlášky. Tím se stávají místní poplatky povinnými. Ačkoli příjem z místních daní tvoří pouze nepatrnou část z celkových daňových příjmů obecních rozpočtů (pohybuje se v řádech jednotek procent), může se jednat o miliony korun. Takto získané finanční prostředky tak mohou významně ovlivnit zabezpečování veřejných statků a poskytování lokálních veřejných služeb pro občany žijící na území obce.

1

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 181/1999 Sb., o přijetí Evropské charty místní samosprávy.

2 Cíl práce a metodika

Cíl práce

Cílem bakalářské práce je navrhnout doporučení a opatření vedoucí k zefektivnění hospodaření obce Nová Paka v souvislosti s vybíráním místních poplatků. Cíle bude dosaženo pomocí dílčích cílů teoretické a praktické části práce.

V teoretické části je dílčím cílem vysvětlení problematiky financování územně samosprávných celků a specifikace místních poplatků.

Dílčími cíli praktické práce jsou:

- poskytnutí přehledu o vývoji příjmů z místních poplatků v obci Nová Paka v období let 2006 až 2016;
- zpracování vývoje produkce směsného komunálního a tříděného odpadu v obci Nová Paka ve výše uvedeném období;
- stanovení odhadovaných příjmů z místních poplatků, zrušených ve sledovaném období v Nové Pace, pro rok 2016;
- zpracování ankety pro občany Nové Paky ke zkoumané problematice.

Metodika

Práce bude rozdělena na dvě části, a to část teoretickou a část praktickou.

V teoretické části bude použita zejména metoda analýzy, studia a literární rešerše odborné literatury (PEKOVÁ, J. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 2004, PEKOVÁ, J. *Veřejné finance úvod do problematiky*. 2008, PROVAZNÍKOVÁ, R. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 2015) a právních předpisů (Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů, Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů, Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů), vztahujících se k problematice hospodaření a financování územně samosprávných celků a vybírání místních poplatků. S využitím těchto metod bude charakterizována územní

samospráva, obce, kraje, rozpočet územních samosprávných celků a podrobněji budou popsány jednotlivé místní poplatky pro objasnění problematiky, která je dále zkoumána v praktické části.

V úvodu vlastní praktické části práce bude použita metoda deskripce pro představení obce Nová Paka, shrnutí její historie, současnosti a občanské vybavenosti. Dále bude analyzován rozpočet obce Nová Paka, jeho příjmové a výdajové položky a analyzován přehled jeho vývoje v období let 2006 až 2016.

Budou analyzovány veškeré druhy místních poplatků, které mohla obec Nová Paka během sledovaného období vybírat. Jednotlivé místní poplatky budou v rámci analýzy zpracovány v samostatných tabulkách členěných dle jednotlivých let. Tabulky poskytnou souhrn o vybrané výši místních poplatků. V tabulkách budou komparovány údaje o možné výši jednotlivých místních poplatků stanovených zákonem č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů s výši dle platných obecně závazných vyhlášek obce Nová Paka, účinných v době, kdy byl zkoumaný jev analyzován.

V praktické části bude dále použita metoda analýzy pro vyhodnocení vývoje produkce smíšeného komunálního odpadu a tříděného odpadu. Sesbíraná data budou komparována v čase.

Dále budou predikovány možné příjmy do rozpočtu obce při opětovném zavedení zrušených místních poplatků, a to poplatku za psů a poplatku za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů. V obou případech bude proveden výpočet příjmů z poplatků pro rok 2016 v maximální možné hranici stanovené zákonem č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů a výpočet příjmů v mírnější, kompromisní variantě jejich výše za účelem komparace dat.

Ve vlastní práci bude použita metoda kvantitativního šetření s využitím ankety, která bude zaměřena na problematiku místních poplatků, na znalosti občanů o hospodaření obce a jejich spokojenost s občanskou vybaveností. Anketa bude vyhodnocena na základě odevzdaných vyplněných anketních lístků. Anketní lístek bude zahrnovat 12 uzavřených a 1 otevřenou otázku, v níž budou mít respondenti možnost vyjádřit své požadavky k investicím, které by měla obec realizovat. Odpovědi na otázky budou znázorněny graficky.

Metoda syntézy bude využita k závěrečnému vyhodnocení jednotlivých zjištění. Budou zhodnoceny výsledky všech předcházející zjištění vycházejících z analýzy vývoje

místních poplatků v období let 2006 až 2016 v obci Nová Paka, z analýzy vývoje produkce směsného komunálního odpadu a tříděného odpadu, z predikce možných příjmů do rozpočtu obce pro rok 2016 při opětovném zavedení vybírání zrušených místních poplatků a ze zjištění, vyplývajících z kvantitativního výzkumu provedeného na základě ankety pro občany obce Nová Paka ke zkoumané problematice.

3 Teoretická východiska

V teoretické části je popsána územní samospráva, její postavení v rámci veřejné správy, vznik, historie a postavení v Evropě a v České republice. Dále jsou popsány nižší a vyšší územně samosprávné celky, jejich postavení, orgány a působnost. Je charakterizován rozpočet územních samosprávných celků, rozpočtová skladba, rozpočtový proces, příjmy a výdaje územních rozpočtů. Podrobněji jsou vysvětleny jednotlivé druhy místních poplatků, které může obec vybírat dle zákona č. 565/2000 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

4 Vlastní práce

Ve vlastní práci je charakterizována obec Nová Paka, její historie, současnost, občanská vybavenost a rozpočet. Je zpracován přehled všech místních poplatků, které mohly být v obci Nová Paka vybírány v letech 2006 až 2016 a výše příjmů z nich plynoucích do obecního rozpočtu, vývoj produkce odpadu v uvedeném období a je proveden výpočet výše ušlých příjmů ze zrušených místních poplatků. Dále je vyhodnocena anketa pro občany Nové Paky na téma hospodaření obce s vybíráním místních poplatků.

5 Vyhodnocení výsledků

Z tabulkových přehledů o vývoji jednotlivých místních poplatků v obci Nová Paka (viz kapitola 4.3) je zřejmé, že výběr místních poplatků není v Nové Pace dostatečně využíván, nebyly využity všechny zákonné možnosti stanovení místních poplatků a výnos z těchto daní má klesající tendenci v souvislosti s tím, jak byly některé místní poplatky postupně rušeny. Rušení poplatků nelze označit jako efektivní počín v hospodaření obce. Na

základě výsledků provedeného výzkumu by bylo vhodné v obci Nová Paka opět zavést vybírání zrušených místních poplatků, a to poplatku ze psů a poplatku za odpady.

Příjmy z poplatku ze psů činily v roce 2006 částku přibližně 260 000 Kč. V současné době by se již odhadovaný výnos z tohoto poplatku pohyboval v rozmezí zhruba jednoho až jednoho a půl milionu korun, v závislosti na výši stanoveného poplatku. Nárůst příjmů by tedy mohl být na konci období několikanásobný, a to v porovnání s příjmy z tohoto poplatku v době před jeho zrušením. Výnosem z tohoto poplatku by mohly být hrazeny náklady na sáčky na psí exkrementy, rozmisťované na vyhrazených místech v obci, náklady na úklid psích výkalů, jejichž majitelé jsou neukáznění a čistota v obci je jim lhostejná, nebo například dotace na činnost zapsaného spolku Místo, který v obci provozuje útulek pro zatoulaná a opuštěná zvířata. Výše dotace tomuto spolku činí každoročně 200 tisíc Kč z obecního rozpočtu.

Dalším zjištěním vyplývajícím z uskutečněného výzkumu je fakt, že propad příjmů z místního poplatku za odpady dosahuje řádu jednotek miliónů korun ročně. Tento fakt je o to zajímavější, že občané Nové Paky, kteří se zapojili do kvalitativního výzkumu vyplněním anketního lístku, jsou sice spokojeni s tím, že poplatky za odpady nemusí hradit ze své peněženky, nemají však dostatek informací o tom, jakou částku za ně obec tímto rozhodnutím doplácí ročně ze svého rozpočtu. Průměrná čtyřčlenná rodina žijící v Nové Pace ročně ušetří ve svém rozpočtu na poplatku za odpady částku 2 400 Kč (v případě, že by byl poplatek za odpady stanoven na částku 600 Kč ročně). Občané žádají po obci více investic na opravy silnic, chodníků a místních komunikací. Zavedení poplatku za odpady by mohlo být dalším vhodným krokem, vedoucím k zefektivnění hospodaření obce v souvislosti s vybíráním místních poplatků. Do obecní pokladny by toto opatření přineslo více než pět miliónů korun. Získaná suma by mohla přispět k rychlejší realizaci právě těch investic, po nichž občané nejvíce volají, ale které jsou v důsledku nedostatečného vybírání místních poplatků částečně zpomaleny.

Zrušení místního poplatku za odpady bylo podmíněno tím, že občané nebudou poplatek platit, pokud nepřestanou méně třídit odpad. Klesne-li kvantum tříděného odpadu, bude poplatek v obci opět zaveden. Množství tříděného odpadu se ve sledovaném časovém období sice výrazně nemění, na druhé straně však značným způsobem vzrostla produkce směsného, netříděného komunálního odpadu. Náklady na jeho likvidaci neustále rostou a pohybují se v řádech jednotek miliónů korun ročně. Obec Nová Paka vynaložila na

likvidaci odpadů v roce 2015 částku 6 002 153 Kč, v roce 2016 stoupla částka za likvidaci odpadů na 6 187 441 Kč (nárůst o 185 288 Kč, meziročně o 3 %), zatímco v době jejich zrušení se čisté náklady na odpady pohybovaly na úrovni jeden a půl milionu korun za rok. Obec Nová Paka neprojevuje výraznější aktivitu v oblasti apelování na občany v souvislosti s problematikou třídění odpadů a nevyzývá své občany v tomto směru k větší disciplinovanosti. Takto pasivní postoj samosprávy s sebou nepřináší žádná pozitiva a lze jej označit za neefektivní.

Z krátké ankety zpracované v kapitole 4.6, která byla v rámci vypracování této bakalářské práce předložena občanům obce, je patrné, že obyvatelé Nové Paky jsou spokojeni s tím, že poplatky ze psů, a především za odpady, které se týkají opravdu každého z nás, nejsou vybírány. Je to přirozené, není to však až příliš krátkozraké? Zájem respondentů účastnících se ankety o hospodaření obce, jejich povědomí o výši obecního rozpočtu či o důvodech, které byly podmíněny zrušením poplatku za odpady, nejsou mezi veřejností nikterak valné. Občanská vybavenost obce je dle mínění většiny občanů odpovídajících na anketní otázky dobrá, přesto uvedli ve svých odpovědích náměty k dalšímu rozvoji obce a požadují investice. Mnozí si uvědomují, že opětovné zavedení zrušených místních poplatků by napomohlo k rychlejší realizaci alespoň některých z nich.

6 Závěr

Dílčím cílem této bakalářské práce v teoretické části bylo objasnit zkoumané téma financování územně samosprávných celků v souvislosti s vybíráním místních poplatků. V teoretické části byl nejprve popsán vznik a historie územní samosprávy, popsány nižší i vyšší územně samosprávné celky, jejich orgány, postavení a působnosti. Následně byly charakterizovány rozpočty územních samosprávných celků, rozpočtová skladba, rozpočtový proces. Dále byly popsány příjmy územních rozpočtů, z nich pak podrobněji jednotlivé druhy místních poplatků, a výdaje územních rozpočtů. Cíl teoretické části byl splněn.

Jedním z dílčích cílů praktické části bylo podat souhrn o vývoji vybírání místních poplatků v letech 2006 až 2016. Jednotlivé druhy místních poplatků, které mohly být v obci Nová Paka ve sledovaných letech vybírány v rámci zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů byly sestaveny do samostatných tabulek (Tabulka 2 až 10). Celkový přehled o příjmech plynoucích do rozpočtu obce Nová Paka z těchto poplatků byl zpracován do samostatné tabulky (Tabulka 11) za celé období.

Z tohoto souhrnu je patrné, že příjmy z místních poplatků od roku 2006 do roku 2016 významně poklesly. Výnos z místních poplatků činil zpočátku několik milionů korun ročně. Během let 2006 až 2016 byl z rozhodnutí zastupitelstva obce zrušen poplatek ze psů a poplatek za odpady. Výnos z místních poplatků se během let propadl z milionů korun na pouhé desetitisíce. Nutno podotknout, že pokles příjmů z místních poplatků ovlivnilo významněji rovněž legislativní zrušení místního poplatku za provozovaný výherní hrací přístroj. Tyto příjmy se přestaly objevovat v příjmech z místních poplatků, byly však obcím nahrazeny odvodem z loterií a jiných podobných her ve výši dílčího odvodu z výherních hracích přístrojů a byly účtovány na jiných příjmových položkách rozpočtu obce. Poplatek za provozovaný VHP obec stanovila v maximální možné výši, což provozovatele výherních hracích přístrojů nikterak od této činnosti neodradilo. Provozování VHP přinášelo do obecní pokladny ne zcela zanedbatelné příjmy. Samospráva Nové Paky si však byla vědoma negativního dopadu provozování této činnosti pro společnost (vznik závislosti, finanční problémy, dluhové pasti, ztráty na majetku, exekuce, rozpady manželství atd.). Rozhodnutí o úplném zákazu provozování VHP nabylo v Nové Pace účinnosti od 1. 1. 2014, a tento postup obecního zastupitelstva kvitují i občané Nové Paky v provedené anketě. V případě zákazu provozování VHP v Nové Pace se sice nejedná o krok ekonomicky přínosný, avšak z hlediska sociálního a společenského jej lze označit bezesporu za pozitivní. Výnos samosprávy o zrušení místního poplatků ze psů a poplatku za odpady efektivní dopad na hospodaření obce nepřinesl, propad příjmů je zřejmý. Markantní je zejména pokles příjmů u poplatku za odpady, jehož zrušení prosadilo v obci politické sdružení Sportovci pro Novou Paku. Zastupitelé opozičních stran měli k tomuto zásadnímu kroku značné výhrady a kritizovali především jeho populistický aspekt, směřující k získání voličských hlasů ve volebním boji. Sdružení Sportovců pro Novou Paku mělo před komunálními volbami mj. tento cíl ve svém programovém prohlášení. Politologická stránka problému v tomto případě převážila nad ekonomickou a naráží na efektivitu hospodaření obce, která tímto výnosem zastupitelů přichází již několik let o možné příjmy, které by mohly být využity ve prospěch všech občanů obce při zabezpečování veřejných statků a napomoci k rychlejšímu rozvoji obce.

Dalším dílčím cílem této práce bylo podat přehled o vývoji produkce odpadu v obci Nová Paka. Sesbíraná data byla vyhodnocena v čase v souhrnné tabulce (Tabulka 12). Bylo zjištěno, že ačkoliv produkce tříděného odpadu se během celého zkoumaného období

pohybuje přibližně na stejné úrovni okolo 500 tun ročně, kvantum vyprodukovaného směsného odpadu je vyšší a procento tříděného odpadu v porovnání s celkovým objemem vyprodukovaného odpadu klesá. Zrušení místního poplatku za odpady v Nové Pace bylo podmíněno tím, že občané budou i nadále řádně třídit odpad a množství tříděného odpadu neklesne. Ačkoliv třídění odpadu v obci je relativně stabilní, pro efektivnější hospodaření obce by bylo vhodným opatřením důraznější apelování na občany ze strany samosprávy s cílem zvýšit množství vytríděného odpadu v Nové Pace. Za větší objem vytríděného odpadu by obec získala více finančních prostředků do svého rozpočtu, které jí plynou ze smlouvy uzavřené s firmou EKO-KOM, a.s., zabývající se systémem sběru a recyklace obalových odpadů. Náklady na odpady by byly alespoň z části sníženy. Obec by měla své občany pravidelně informovat o výši nákladů spojených s nakládáním s komunálními odpady a tím je přimět k zamyšlení nad tím, proč by měli více třídit. Každý občan by si měl uvědomit, kolik ušetří za jeden rok na svých příjmech, a to díky velkorysosti obecního zastupitelstva. Průměrná čtyřčlenná rodina žijící v Nové Pace ročně ušetří ve svém rozpočtu na poplatku za odpady částku 2 400 Kč (v případě, že by byl poplatek za odpady stanoven na částku 600 Kč ročně). Pokud tato rodina navíc vlastní psa, pak ušetří na poplatku ze psů dalších 1 000 Kč ročně (částka stanovená OZV o MP ze psů, aktuálně osvobozeno od úhrady splněním oznamovací povinnosti o vlastnictví psa).

Odhad příjmů z místních poplatků, zrušených v Nové Pace během let 2006 až 2016 byl pro rok 2016 následujícím dílčím cílem. Byl proveden výpočet odhadovaného příjmu z poplatku ze psů a z poplatku za odpady. Bylo zjištěno, že opětovné zavedení obou poplatků by přineslo aktuálně do rozpočtu obce Nová Paka více než šest milionů korun ročně. Opětovné zavedení těchto poplatků by bylo pro hospodaření obce zcela jednoznačně přínosné a efektivní. Jedná se však o krok, který by byl v rozporu s programovým prohlášením vládnoucího politického sdružení Sportovců a mezi veřejností jsou opatření tohoto druhu velmi nepopulární. Pokud by však toto rozhodnutí bylo občanům na základě analýzy vynaložených nákladů vhodně vysvětleno, bylo by právě v době hospodářského růstu a zvyšování platů pro občany snáze akceptovatelné. Obec by měla občany přimět k zamyšlení, že je nezbytné nejen brát, ale také dávat. Vždyť za 600 Kč zaplacených za odpady (v případě opětovného zavedení vybírání poplatku za odpady) za osobu a rok (1,64 Kč za osobu a 1 den) by mohly být rychleji realizovány opravy silnic, chodníků a místních komunikací, které si sami občané žádají.

Posledním dílčím cílem bylo zpracovat anketu pro občany Nové Paky ke zkoumané problematice. V anketě jsou zkoumány názory občanů na problematiku místních poplatků v obci Nová Paka, znalosti občanů o ekonomice obce a jejich spokojenost s občanskou vybaveností. Z výsledků ankety je patrné, že občané, kteří se do ankety zapojili, jsou ve většině případů s faktem, že místní poplatky ze psů a za odpady nejsou v obci vybírány, spokojeni. O částce, s níž obec Nová Paka ročně hospodaří a o výši nákladů, které obec ročně vynakládá na odpady, nemá většina občanů Nové Paky informace. Spokojenost dotázaných s občanskou vybaveností převažuje, přesto volají po investicích do dalšího rozvoje obce. Dílčí cíle praktické části byly splněny.

Na základě výsledků zkoumané problematiky bylo zjištěno, že finančně nejobjemnějším přínosem do obecního rozpočtu, vedoucím k zefektivnění hospodaření obce Nová Paka v souvislosti s vybíráním místních poplatků, by bylo opětovné zavedení vybírání poplatku za odpady, které by příjmy obecního rozpočtu zvýšilo o více než pět milionů korun ročně. Zavedení poplatku ze psů by rozpočet obce posílilo o zhruba jeden milion korun ročně a z hlediska příjmů rozpočtu obce by bylo zavedení tohoto opatření rovněž efektivní.

Výsledky výzkumu s sebou přinášejí řadu otázek k zamyšlení a otevírají prostor k dalšímu bádání. Je zrušení místního poplatku za odpady skutečnou motivací občanů obce k jeho třídění? Nevede jeho neplacení ke lhostejnosti občanů k tomu, kde skončí použitá plastová lahev, staré časopisy či nevratné skleněné obaly? Není pohodlnější hodit vše do jednoho koše? Proč se tím zabývat, když poplatky nejsou vybírány a služba je zdarma? Jak by měla obec přimět své občany k tomu, aby více třídili?

Každý člověk by se měl k přírodě chovat zodpovědně a svědomitě. Poctivé a důsledné třídění odpadu je důležitým návykem, o němž by lidé neměli přemýšlet, ale měl by být samozřejmou součástí počínání každého jedince. Měl by být příkladným vzorcem chování pro nejmladší generaci, kterou je potřeba v této oblasti neustále vychovávat a vzdělávat. Ekologická témata jsou na pořadu dne. Environmentální politika patří k prioritám nejen české vlády, ale i vlády Evropské unie a ostatních zemí světa. K přírodě a životnímu prostředí, v němž žijeme, a mají žít další generace, je nezbytné chovat se šetrně a ohleduplně.

Seznam použitých zdrojů

Knižní zdroje

PEKOVÁ, Jitka. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. Praha: MANAGEMENT PRESS, 2004, 376 s. ISBN 80-7261-086-4.

PEKOVÁ, Jitka. *Veřejné finance úvod do problematiky*. 4. vydání. Praha: ASPI, 2008, 580 s. ISBN 978-80-7357-358-4.

PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. vydání. Praha: Grada Publishing, 2015, 288 s. ISBN 978-80-247-5608-0.

Zákony a předpisy

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.